

Forbundet henvender seg til Stortinget

8de mai 1953

Til

Norges Storting!

Undertegnede styre for Forbundet for Sosial Oppreisning — samlet til møte i Oslo i dag — tillater seg å rette følgende henvendelse til Stortinget:

Nettopp i dag går vi inn i det 9de år etter at okkupasjonen av vårt land tok slutt, men ennå sitter ca. 50 nordmenn inne til soning av straffedommer, idømt under etterkrigsoppgjøret.

Vi tillater oss å be om at man i dag tar seg tid til å tenke igjennom hva det innebærer av fysisk og psykisk påkjenning i samfulle 8 år å ha vært avsperrret fra samfunnet, fra den nærmeste familie, og fra slekt og venner forøvrig. Hva det betyr av

å vite at år etter år passerer uten å bringe med seg andre resultater enn at evnen til en gang igjen å tre inn i samfunnet forringes i et sterkt økende tempo. Hva det betyr å vite at ens hjemmeverende familier lider nød og at barn vokser opp for hvem farsnavnet er et ukjent begrep.

I de senere måneder har vi sett hvordan land etter land som har hatt etterkrigsoppgjør å stri med, har avviklet straffefølgelsene — og ikke bare forsåvidt angår de politiske fanger, men og for dem om har vært dømt som krigsforbrytere.

Tiden må nå være kommet da også vårt land følger disse eksempler. En ytterligere fengslig forvaring av dem som ennå sitter inne, imøtekommer ikke i noen henseende en vanlig strafferettspleies formål. Den virker utelukkende nedbrytende.

I dette øyeblikk må de rent menneskelige følelser få komme til uttrykk. Så inntrengende vi kan henstiller vi til Stortinget å gi en amnestilov, som åpner muligheten for at de ennå gjensittende fanger kan vende tilbake til normale samfunnsforhold og igjen få anledning til å bygge opp sin tilværelse.

...I dag haster det!

I dag må de rent menneskelige hensyn veie tyngre enn trangten til å fortsette av-

kan det ennå skapes positive verdier for samfunnet og for det enkelte menneske, i det annet tilfelle fører det bare til direkte ødeleggelse.

Vi ber Stortinget om på det alvorligste å overveie det spørsmål vi har reist.

I ærbødighet

Anders Hafskjold
formann.

Tore Bergstøl, Arthur Lodding, Anders Skogstad, Halle Vinsand, Oskar Andreassen, R. Gjessing, Erling Kvadsheim, Bergljot Sæther.

Helge Grønstad

Systemet

Av Erling Bjørnson.

Alle vi «dømte», vi, som statsmakten har betegnet som «landssvikere», den grusomste og styggeste gjerning et individ kan stemples for, har sikkerligen stunder i sitt liv, refleksjoner, i anledning dette niddingord.

«Landssviker», Gud fri og bevare oss for en beskyldning!

Og hvordan kan overhodet en slik glose oppstå i en normal norsk hjerne, hos menn

som har kjent hver enkelt av oss, vår livsinnsats, vårt arbeide for land og folk, og dets vel og ære, kjent vår oppdragelse, våre foreldre?

Hvordan kan de skape et slikt niddingord på oss? —

Det er ikke norsk ånd, arv fra våre fædre, fra dem som skapte vår frihet, vår anseelse og fikk sin rennessanse i Wergelands ånd og bilde. — Hvor i all verden har de hen-

(Fortsettes siste side)

Statsadvokat Dorenfeldts uttalelse i Høyesterett

Høyesteretts dom må bli et varsko for nye injuranter — krever statsadvokat Dorenfeldt i Harsem-saken — og i følge Arbeiderbladet 2. mai 1953 uttaler han videre:

— Dommen bør også være et varsko for Harsems like-sinnede og ta fra dem lysten til slike onde angrep i framtida. Denne saken har tross alt hatt sin misjon. Jeg tror bestemt at den har revet grunnlaget vekk under landssvikorganet «8. Mai» som nå har sluttet å komme ut.

— Men det er nye farlige og betenkelige tendenser som bør stanses. Seinest for noen år siden ble tidligere justisministere, nåværende høyesterettsdommer Gundersen injurert på en slik måte i organet til «Forbundet for sosial oppreisning» at påtalemyndigheten overveier å gå til aksjon. Men mye vil avhenge av dommen i denne sak.

I denne anledning har vi oppsøkt statsadvokaten som bekrefter at Arbeiderbladets referat er en korrekt gjengivelse av hva han uttalte.

Vi fikk anledning til å korrigere hans antagelse om at grunnlaget for «8. Mai» ble revet vekk p.g.a. utfallet i Harsemsaken.

Videre gjorde vi statsadvokaten oppmerksom på at Folk og Land ikke er Forbundet for Sosial Oppreisning's organ, men at det er et fritt, ubundet organ som arbeider for de samme mål som Forbundet.

På vårt spørsmål om hva det var han hadde funnet i vår avis som var injurerende for høyesterettsdommer Gundersen, opplyste statsadvokaten at det var i en artikkel hvor Gundersens forhold i 1940 var omtalt, og at saken var oversendt fra Justisdepartementet til riksadvokaten som på sin side hadde sendt den til statsadvokat Doren-

Tysk hvitbok om Kroupasaken

Den bayerske landdagen har enstemmig vedtatt en henvendelse til delstat-regjeringen om å utvirke at forbundsregjeringen i Bonn utgir en hvitbok om Kroupa-affæren.

Kroupa skulle vært satt under tiltale da han slo seg ned i Bayern etter krigen, — men de amerikanske myndighetene fikk forhindret at det ble reist sak mot ham. Sudetyskerne kaller ham «bødde-len fra Joachimstal» og hevder at han gjorde seg skyldig i en rekke forbrytelser mot deres landsmenn da de ble fordrevet fra Tsjekkoslovakia. For et par år siden flyk-

tet Kroupa til Frankrike og kom derfra til Norge. De vest-tyske myndigheter forlangte ham utlevert, men byretten i Drammen avsa kjennelse for at det tyske bevismaterialet var for svakt til å rettferdiggjøre en utlevering.

Vi har tidligere behandlet denne saken og ovenstående bekrefter bare vår mening om Kroupa. Vi sitter inne med opplysninger som i sine enkeltheter er så rystende at vi kvier oss for å sette dem på trykk.

Kroupa er ikke verdig å ha asyl i Norge. Han må utleveres til Vest-Tyskland.

Høyesterett forkastet Harsems anke

Peter Harsem, som i lagmannsretten ble dømt til ett års fengsel for injurier, har fått sin anke forkastet av Høyesterett, og lagmannsrettens dom blir opprettholdt i sin helhet. Harsem anket over en lang rekke punkter, i første rekke over den behandlingen han hadde fått i lagmannsretten, og den måten hans forsvar ble ført på.

Førstevoterende, dommer Eckhoff, uttalte bl. a.:

Det er hevdet at tiltalte ikke har hatt virkelig forsvar. Jeg finner ikke at an-

ken kan føre fram på dette punkt. Det er på det rene at det oppsto uoverenstemmelser mellom tiltalte og forsvareren allerede under saksforberedelsen. Selv om dette motsetningsforholdet kan ha medført vanskeligheter, er det etter min mening ikke kommet fram noe som tyder på at forsvaret ikke har gjort sin plikt eller at tiltaltes interesser ikke er varetatt på betryggende måte.

Høyesterett har heller ikke funnet at protesten mot lov-anvendelsen eller straffutmålingen bør tas til følge.

Konstitusjonell nødrett

I Stavanger Aftenblad 27. februar så jeg at professor Frede Castberg etter oppdrag av Stortingets presidentskap har gitt en utredning om den konstitusjonelle nødrett. Da det er dem som ser nokså skeptisk på et slikt begrep — kan kanskje nedenstående bemerkninger ha krav på noen

felder hvis spesialitet er slike saker.

Vi avventer begivenhetenes gang og skal holde våre lesere underrettet.

interesse og fremkalle en meningsutveksling mellom interesserte.

I norsk statsrett har konstitusjonell nødrett tidligere vært et ukjent begrep. Det antydes ikke i grunnloven og ville være stikk i strid med dens retningslinjer, idet en slik nødrett ville gi en regjering et skinn av rett til å misbruke grunnlov og lov. Særlig i opprevne tider ville det da med støtte i et besluttomt politisk parti kunne skje omveltninger.

(Forts s. side)

FOLK og LAND

Ansvarl. utgiver og redaktør
Finn Brun Knudsen
Tlf. 557656 - Postboks 1407, Oslo

Tyve år etter

Arene går og mye av det som vi har opplevet, er iferd med å bli historie, selvom perspektivene ennå er for begrenset til at denne historie kan skrives. Men det er allikevel dager og datoer som vi bør trekke frem av minneboken, fordi de har grepet inn i menneskenes liv og skjebne både til godt og ondt. Slik er det også med 17. mai 1933, da Nasjonal Samling ble stiftet og trådte frem som politisk parti.

Allerede i årene 1918—19 utarbeidet Vidkun Quisling grunnlinjene for Nasjonal Samlings program, det var således ikke noen import av fremmede ideologier slik som mange motstandere ville ha det til. Det ble utformet under inntrykket av den russiske revolusjons epokegjørende karakter og ga uttrykk for et nytt livssyn, hvor hensynet til landet måtte gå foran enkeltpersoner, partier og landsdeler. Det ble sagt i disse tre ord: Egennyttens gjennom folkenytten.

Tyve år er gått siden dette program ble lagt frem for det norske folk. Det var et samlingsprogram båret frem av redelig vilje til å bringe folket og landet ut av det partipolitiske tidehverv, men det ble straks møtt med voldsom motstand fra de politiske organisasjoner både til høyre og til venstre, som så sine parti-interesser truet, og de hadde både pengene og pressen til å føre sin kamp mot det nye. Følgen ble at Nasjonal Samling ikke fikk noen representasjon i Stortinget hverken i 1933 eller 1936, men — det skal understrekes i dag — fordi folk flest i sin politiske nærsynthet ikke har forstått eller kanskje helst har glemt, at det var Nasjonal Samling, som i disse opprivende år stanset den marxistiske stormbølge og hindret den røde revolusjon i vårt land. Historien vil således kunne vurdere denne innsats langt anderledes enn folk flest gjør i dag, da man knapt nok tør hviske navnet Nasjonal Samling.

Ingen kan si hvorledes det ville ha gått ved det stortingsvalg som skulle ha funnet sted i 1940. I stedet for valgkamp fikk vi krig og okkupasjon, en verdenskrig som Vidkun Quisling med sitt klarsyn forgyves hadde varslet, og da partiapparatene ramlet sammen, ble det Nasjonal Samlings oppgave å redde hva reddes kunne. Og mye ble reddet slik at vårt land gjennom Nasjonal Samlings innsats ble spart for de fleste av verdenskrigens redsler. Historien vil forstå å vurdere også denne innsats helt anderledes enn de, som rømte av landet og kom hjem igjen da faren var over for å holde dommedag over dem, som i virkeligheten var landets redningsmenn.

Nasjonal Samling var frem til 1940 en — vi kan gjerne si — politisk-religiøs bevegelse båret frem av idealister med en seig nasjonal vilje. Da okkupasjonen kom og det for enhver pris gjaldt om å få et nasjonalt styre i landet, var det mange som sluttet opp om Nasjonal Samling nettopp med dette mål for øye. Det var da ikke lenger tale om politiske programmer og ideologier, det ble en samling med et eneste nasjonalt mål: å bringe landet skånsomst mulig ut av malstrømmen. Det lykkedes også, omenn sluttresultatet ble et annet enn det som Nasjonal Samling tok sikte på rent politisk sett. Men det skal man ikke overse på denne tyveårsdag, at Nasjonal Samlings arbeidsprogram for en stor del er blitt opptatt og gjennomført av dets bitreste fiender. Det såkalte fellesprogram var i seg selv et svakt gjenskinn av Nasjonal Samlings tanker, og den som får leve fremover i et fritt Norge vil få se at utviklingen vil og må føre videre henimot de mål som Nasjonal Samling satte seg.

Vi minnes tyveårsdagen. Vi minnes den i dypt vemod over tapte slag, men også i glede over de ofre som ble bragt for landets fremtid. Våre motstandere har krevet både ære og liv av oss og våre, men landets fremtid er også vår fremtid, og det skal mane oss til fortsatt kamp. Nasjonal Samling som politisk organisasjon er borte, men ideene lever og vil leve så lenge det er plass for ærlighet og fremsyn og frihet til å tenke og tale.

Hva du evner -

Vi ser av og til i pressen bilde av pen eldre herre som forsikrer at «det er en stor oppgave og en personlig lykke for ham å kunne arbeide for antipodenes fremtid».

La Stortinget bare bevilge mange millioner til antipodene og til dem som steller med dem.

Nu skal Norge bygge bølgebrytere på den indiske kyst for at de innfødte kan slippe å flytte stråhyttene sine lenger opp blant palmene. På den annen side mener vi å ha hørt at det bevilges millioner for å flytte vår fiskerbefolkning vekk fra de mer utsatte steder i skjærgården hvor bølgebrytere også kunne komme godt med.

Det er ikke så greit å vite hva man skal konsentrere seg om. Gamle prof. Hagerup pleide i tvilstilfelle å skrive: «Kriteriet må her være hensynet til de seg hinannen kryssende interessers relative styrke». Bjørnson derimot skrev: «Hva du evner kast av i de nærmeste krav».

«ROTTENIKKEN»

er førsteside-stoff i avisene for tiden. Voldsforbryteren som p. g. a. god oppførsel får gå søndagstur på Brøndheims gater, har skuffet sine voktere. Han er rømt!!!

Refleksjonene strømmer på når en leser slikt. En voldsforbryter må der hegnes om! Hans fengselstid må gjøres lettest mulig! Stakkar, han skal jo «sitte» i mange år.

Hyordan er det med de politisk dømte? Får de lov å gå tur på byen?

MALENKOV

skal en gang ha sagt noe mindre pent til sin utenriksministers frue, madame Molotov, som var sjef for den sovjetiske fiskeindustri. Hun hadde i en tale for folkeforsamlingen erklært, at «havet var fullt av fisk». Hvortil Malenkov svarte: Hvorfor er da ikke fisken på de russiske middagsbord?

Og så fikk hun silkesnoren. Vi adresserer denne lille historie til våre egne fiskerimyndigheter. De er ikke det minste bedre enn madame Molotov, men i dette underkuete land er det ingen som har mot til å gi dem silkesnoren. Selv en skikkelig speksild er ikke lenger å oppdrive for andre enn de særlig benådede.

Russiske tilstander, sier De. Nei — norske!

Hva nu?

Tønsberg Blad for tirsdag den 14. april 1953 skriver:

Et par år etter okkupasjonen utkom det en Norgeshistorie av en viss arbeiderparti-pedagog. Den var behørig autorisert til skolebruk — selvfølgelig.

På siste side var det anbragt et større bilde av Trygve Lie, arbeidergutten fra Grorud som var verdens største og mektigste mann.

Men hva nu: Skal skolebarna fremdeles lese om verdens største og mektigste mann fra Grorud? Må boken skiftes ut? Eller skal det klistres inn en ny side med bilde av Dag Hammarskjöld fra Stockholm?

En ting må vi alle kunne medgi, og det er at systematisk vilkårlighet betyr døden for rettssamfunnet, sa prof. Erling Petersen forleden i en diskusjon om prisloven.

Vi er enig. Men den systematiske vilkårlighet gjelder ikke bare prisloven og alt som står i forbindelse med den og det økonomiske liv. Det gjelder alle forhold i samfunnet og da ikke minst den systematiske vilkårlighet som ble prestert i det politiske «rettsoppgjør» og som har rammet det gamle rettssamfunn slik at folk flest i dag ikke viser noen respekt for lover som de synes er urimelige og som rammer dem selv følelig.

Metoden er den gamle: — Ikke du, bare jeg. Og så lenge de politiske partier følger denne linje, er det ingen utsikt til noen moralsk bedring.

Dette burde de politiske partier — alle uten unntagelse — tenke på mens det kanskje ennå er tid.

Kenyatta

Frihetskjemperen Kenyatta — som fikk 7 års straffarbeid for sin virksomhet i Kenya er ikke en usivilisert svarting som man må tro når man leser dagspressen.

Han har levet 13 år i England hvor han studerte antropologi. I 1938 ga han ut en bok om sitt folk med tittel: — «Facing Mount Kenya». — I 1946 kom han tilbake til sitt land og gikk inn i kampen for sitt folks rett til mere jord

Vi leser i «Arbeiderbladet» 1. mai 1953 følgende:

«Men på denne dagen går også tanken til dem som ennå lever i ufrihet og nød, til dem som vansmekter i konsentrasjonsleirer og fengsler for sin politiske overbevisnings skyld. For dem er veien fram ennå lang og full av bitre nederlag, men maidagen vil også fylle dem med håp og fremtidstro».

Vakre ord, som vi av fullt hjerte underskriver, men vi er samtidig bange for at disse ord ikke omfatter våre egne som ennå etter 8 lange år vansmekter i politiske konsentrasjonsleir, og heller ikke alle deres pårørende for hvem hver dag er en bitter pine. 1. maidagen har ikke fylt dem med håp og fremtidstro, og de vakre ønsker og vakre løfter gjelder ikke dem. Her vil Arbeiderpartiets ledere ikke vike en tomme. Det er deres fortids synder som våre brødre og deres pårørende må sone, samtidig som alle vi andre fortsatt bærer landssvikstempelen fordi vi ble i landet, styrte og stelte det slik at Arbeiderpartiets menn kom til dekket bord, da faren var over.

Vi ærer 1. mai som arbeidets dag, men vi vil ha noe mer ut av den enn bare tomme ord og løfter som ikke holdes.

Lovgivning

Flertallsfraksjonen i Pris- og Rasjonaliseringskomiteens innstilling uttaler:

«Om de nye lover skal utformes som midlertidige eller varige, er for seg ikke av avgjørende betydning, forutsatt at lovene ikke blir gjort tidsbegrenset».

Man skulle nesten tro at dette måtte være skrevet under de høye herrers opphold i London etter en bombenatt eller en kveld i Norway House etter en vellykket talesvir i BBC kl. 18,30.

og retten til å styre seg selv.

Han ble anklaget og dømt for å være mannen som sto bak Mau-Mau-mennene i Kenya som tar sikte på å få de hvite ut av landet, uten at dette ble klart bevist.

Leserkretsen skifter og det er mange av «Folk og Land»s abonnenter og lesere utenfor vårt krets, som ikke har lest «8. Mai»s grunnlovsartikkel, som ble offentliggjort 16. mai 1949. Vi har fått oppfordring til å gjengi den i dag foran grunnlovsdagen og vi imøtekommer gjerne dette idet vi tilføyer at den har sin fulle gyldighet i dag.

De nasjonale festdager skifter både i valør og verdi, men fremst blant de norske minnedager står i vår tid 17. mai, 7. juni og 8. mai. Hver av dem skifter i lys og skygge, hver av dem kan være gjenstand for både objektive og subjektive betraktninger.

La oss bare ta 8. mai. Hva kunne ikke denne dag ha vært, hvis ikke hatet og hevnen hadde fordunklet den spontane glede og slått grumme sår som det vil ta årtier å hele og som vil sette arr etter seg i historien. Og for så å fortsette: 7. juni har også sine sårmerker, og det går ennå lang tid før vi har belyst den historiske sannhet om det stormaktsspill, som ble drevet bak kulissene og som har hatt følger helt opp i våre dager.

Hva 17. mai angår, så ligger denne dags opprinnelse så pass fjernt, at vi nærmest nar den historiske oversikt. Men ennå er det slik, at når den feires, kan man fristes til å bruke August Strindbergs halvt spøkefulle ord til Bjørnstjerne Bjørnson: Du lyver som en festtaler. For i denne hatstemte nasjonalismens navn er det skrytt og løyet så meget omkring denne dag og gitt løfter, som aldri ble holdt, fordi gennyttene som oftest overskygget det som var meningen med dagens feiring: at fellesnyttene, at folkets vel, skulle overskygge alt og gjøre oss til et enig folk. Den tid ligger ikke så langt tilbake, da en enkelt klasse brukte dagen til hatefulle opptog mot dem som feiret grunnlovens fødselsdag, og hvor klassemotsetningene førte til at det kokte i folkemassene. I dag synes det å være samdrøktighet om feiringen, men samtidig synes sansen for Grunnlovens verdier og vernet om den å være blitt svakere og svakere, slik at det frihetsbegrep som var forbundet med dens feiring er blitt mer og mer frynset i kantene. Det er ikke lenger noen

tendende ideologi som stråler omkring den, bare materielle fordeler. Og hva verre er: Vi glir gradvis nedover mot tvangsstyre, byråkratisme, utrettelig overvåking og politioppsett med alt og alle. Kort sagt totalitarisme.

Dengang da Grunnloven ble til, ble den bygget på mange fremmede forbilder, som fikk mer eller mindre innflytelse på den. Vi kan nevne den svenske regjeringsform av 1809 om regjeringsmyndigheten og det konstitusjonelle ansvar, den franske monar-

kiske forfatning av 3. september 1791 om kongens sanksjonsrett, den batariske republikks forfatning av 1798 om lagtingets organisasjon, den nordamerikanske unionsforfatning om representantenes rettsstilling og kanskje også den spanske forfatning av 1812. Men i det hele ble dog Grunnloven av 17. mai 1814 et originalt verk vidt forskjellig fra enhver av de nevnte forfatninger. Ved denne og ved kongevalget hadde Norge fullendt sin organisasjon som suverén, monarkistisk styrt stat, og så ble oppgaven å forsvare den mot ytre fiender.

Det har vært sagt om den norske bonde, at i hans hus var det Grunnloven, Bibelen og Stortingstidende som var den fornemste lesning, og slik var det vel også ned i gjennom årene, så lenge den opprinnelige, nasjonale bevissthet var våken. Vi arbeidet oss etterhvert og i indre kamp framover til et folkestyre, men det ble så ofte glemte, at folkestyre, demokrati, ikke bør være et system, men et kald, ikke noe statisk, men noe dynamisk, noe som bygges på menneskets kvalitet. Og man hadde så sjelden evnen til å se, at hvis dette kall ble sviktet, så kom de uhemmede, rivaliserende krefters samfunnsødeleggende spill og skiftende systemers uavbrutte kamper — veien til undergang.

Nils Collett Vogt sa engang: 30-årene måtte alt skje senest imorgen. Vi kan visst med atskillig rett si det samme i dag, da vi er midt oppe i en sosial og økonomisk revolusjon, hvor et flertall i tinget uten flertall i folket — altså demokratiets karikatur — holder på å omdanne hele landets næringspolitiske struktur og gjennomfø-

rer økonomisk uvederheftige sosiale reformer under en evneløs opposisjons bivåning av de gamle frihetsbegrepers gravlegging. Og for den som har evnen til å se, står det mer og mer klart, at så vel vårt som hele det vest-europeiske styre er blitt til et demokratisk despoti, en eksekutivmakt gjennom synlig og usynlig innflytelse på alt og alle. Men idet demokratiet regjerer således, skjer det med forsøk på å opprettholde den illusjon, at alle samfunnets medlemmer bestemmer over det hele. Den demokratiske al-

Grunnlovens dag

menvilje innvikler seg på denne måte i strid med seg selv og med friheten, og jo mer despotisk dette styre blir, desto mer kommer det i strid med samfunnets interesser og desto mindre blir det skikket til å vareta det hele samfunns vel.

Det er noe som vi vil kalle *frihetens nådeløse ansvar*, og det må vi både kjenne og erkjenne. Det må være klart for oss, at det såkalte demokrati, vil ha liten betydning for oss sammenliknet med samfunnet. Skulle vi bli stillet overfor en konflikt av så dyptgående natur, at vi hadde valget mellom samfunnet og demokratiets undergang, ville vel ikke mange av oss være i tvil om, hvor våre sympatier var å finne. Men i dag er det vel likefram formastelig å stille et slikt spørsmål. For guden Baal er mektig og blind og skriker etter nye ofre.

Allikevel kan det være grunn til å stille dette spørsmål og kanskje ved leilighet utdype det nærmere, stille det som motvekt mot 17. mai talernes mange og svulstige ord om friheten og felleskapet. Og det er dobbelt grunn til å stille det, når der den ene dag tales så hjertevart om den nasjonale selvstendighet, mens A-partiets utenriksminister den neste dag kommer hjem fra London og erklærer, at vi må finne oss i å fire litt på suvereniteten. Han skal jo være med og knekke nøtter med de store gutta i Europarådet.

La oss bare være klar over dette, når minnene om vår grunnlovs tilblivelse feires. For i dag er alt flytende. Bonden hadde sin Bibel, som han trodde på som den evige sannhet. I dag er det vel så som så med denne troen, det har prestene sørget for. —

Han hadde Stortingstidende, som for ham var selve livets puls. I dag er det vel nærmest begredelsens bok. Og han hadde Grunnloven innbundet i aktive permer. I dag er den en hul bok, hvor bladene blir mer og mer møllspiste. Det begynte allerede i 80-årene, og i vår egen tid har vi problemene omkring paragrafene 17, 97 og 100, — blant mange flere, som har skapt skjebne ikke bare for den femtedel av befolkningen som direkte eller indirekte er rammet av dem, men som innvarsler en ny oppløsende tid, en ny demoralisasjon overfor rettsbegrepene og individets rettigheter og selvhevdelse.

La oss stanse her, for det skal ikke være noen festtale. Og så ber vi våre lesere selv å gjøre seg opp en mening om stillingen.

Snorre Sturlason forteller om Ragnhild, Halvdan Svartes hustru, som ble mor til Harald Hårfagre: Hun drømte at hun stod i haven og tok en torn ut av sin serk. Og som hun stod og holdt den, vokste tornen og ble til et stort tre. De nådde jorden og ble rotfast, og det løftet seg høyt mot himmelen. Nederst var treet blodrødt, lenger opp på stammen skinnende grønt og opp mot grenverket snehvit. Det gikk mange grener ut fra stammen, somme høyt oppe, andre et stykke nede. Kvisten på grenene var så store at de strakte seg over hele Norge og enda lengere ut.

Vi skal vokte oss for å henfalle til nasjonalismens fortærende lyrikk, men vi mener at det er atskillig lærdom å hente fra dette. Er treet rotfast i dag? Og grenene? Begynner de ikke å skygge betenkelig over norsk jord slik at det livgivende lys fra allverdens felles sol holdes ute og jorden blir karrigere og karrigere?

Det kan på grunnlovens dag være berettiget å spørre om dette, spørre i frihetens nådløse ansvars navn. Vil vi søke sannheten — og friheten — så må vi først erkjenne, at uten et nytt, impulserende menneskebilde, vil ingen ny verden kunne skapes. Og der står vi i dag, mens rødmende flagg blafrer i vinden over et land som har krav på alle våre evner og på ethvert offer — endog det å sette sitt eget navn og rykte på spill for å redde det gjennom breedingene. Husk på det, du som ofret, og glem det heller ikke du som i dag er statens bøddel.

MENINGER!

Jeg er helt enig med redaktøren i hans greie svar til «Nordmann». Alle vi «utstøtte» vet at vår kamp for rett og sannhet har ganske andre dimensjoner og mål enn smålig kjeggel og bokstavenes plaserings i vårt språk. Og når «Nordmann» truer med å si opp avisen, så viser dette at denne nordmannen forstår svært lite av sakens kjerne og store betydning. Småligheter og pirk, flytter ikke berg. — Han skriver om fanatisme, men er det ikke det samme på hans side når han ikke tillater andre å ha sin mening. Og så bør «Nordmann» vite, at språkstriden er bare en liten

del av det virkelige nasjonale programmet. Herr «Nordmann» har ventelig lite kjennskap til vår strid før krigen og kanskje liten kjennelse fra okkupasjonstiden eller våre prøvelser etter freden. Vi som har gjennomgått så meget, ser stort på vår sak. Og skylder de djerpe menn meget — for deres arbeid og offer, som våget å ta opp kampen mot den kompakte majoritet som dømte oss på løpende bånd — etter oppskrift.

Er det ikke stort at vi har en avis som taler vår sak på saklig grunnlag og med opplysninger, rettelser av forvrengninger eller fortlielser i

Redaksjonen forbeholder seg å avkorte innleggene under denne spalte. Skriv kort.

de partiske dagsavisene. Jeg synes det er store ting, at redaktøren får tak i så mye opplysende stoff fra inn- og utland. Hvor hadde vi stått i dag om vi ikke hadde hatt disse djerpe nasjonale menn,

som våget seg til å tale Roma mitt i mot. Vi må stå samlet om vår sak, da er vi sterke. Pirkeri og egeninteresser bør banlyses. Den kultiverte ånd og tone som «8. Mai» og «Folk og Land» hele tiden har holdt — styrker vår sak i det lange løp.

Og så er det en «tor» som angriper avisen, for at den bare «fyrrer med løst krutt» og at han savner innlegg fra folk med «gløden i seg». Tror virkelig hr. «tor», at vi skal ta opp taktikken fra Tranmæl & Co. fra 20—30-årene — med svovelprekener på gater og streder og bloddrypende avisartikler. Å nei, så lavt står vi ikke. Herr «tor»

har nok ikke lest bl. a. Erlings Bjørnson's friske innlegg i «8. Mai», som var så gode, at Dagbladet» hysset politiet på E. B. Saklig kritikk er bra, men ikke utidig.

Og så en frontkjemper som skriver til redaktøren — inn tatt i nr. 14, der han stempler «8. Mai» og «Folk og Land» for en «politisk fadese». Store ord sitter ikke mye fast hos enkelte. Det er vel så, at eventyrere og egoister reiste vel ikke til fronten av nasjonale grunner, som vel storparten av djerpe fedrelandsinnede ungdommer gjorde.

Til disse misnøyde skribentene vil jeg få si:

(forts. s. 6)

Skal vi minnes?

Vi har funnet frem et typisk eksempel på hvordan oppfatningen var i mellomkrigsårene når det gjaldt innstillingen til forsvar og forsvarsvilje.

Den 7. febr. 1934 skrev «Pueblo» (Paul Gjesdahl) i Tidens Tegn:

Eidsvoldssøilen er snart ferdig fra billedhuggeren, — professor Rasmussens hånd. Så står der tilbake å hugge den og reise den foran stortinget.

Når en ser på de vakre billedene av søilens relieffer og leser om hvad den ellers skal fremstille av nasjonal dåd og dyd, kan en ikke fri seg for en beklemmende følelse av at søilen kommer en menneskealder for sent. Før 1905 var Eidsvoll en realitet i norsk politikk, nu er den et ærefullt historisk faktum. Og det nye syn på Norges historie skyver krigsbedriftene i bakgrunnen. Det avgjørende i landets saga er ikke vikingetog og grensekrig, men den seige og uavbrutte kamp mot naturen — et lite folks kamp for å underlegge seg et velldig-rike og bringe det under materielle og åndelig kultur. Som symbol blir derfor Eidsvoldssøilen noe av en antikvititet alt i det år den reises — la oss håpe at den som kunstverk blir så imponerende at den slår alle innvendinger av marken.

«Det nye syn på Norges historie —» skrev jeg. Dette syn blev formet i noen geniale linjer alt i 1864! Da friheten fylte femti år skrev Bjørnson i sin «Skaalsang for Eidsvoldsmændene»:

Det va rvort eget Land vi tog af hundreaarig Is og Harme og lagde det for Sol og Varme og bygged' det med Lov og Plog, fik Skatten op af Klippen gravet med hvide Seil indtog vi Havet, og fri steg Tanken over Pol af Mørket frem som Midnats Sol.

Tenk om professor Rasmussen hadde bygget sin søile på dette nye, fredelige historiesyn — fra 1864!

*

Professor Wilhelm Rasmussen hadde en helt annen innstilling og svarte:

I siste «Uken som gikk» skirver «Pueblo» om Eidsvoldssøilen: «Når en ser på de vakre billedene av søilens relieffer og leser om hvad den ellers skal fremstille av nasjonal dåd og dyd, kan en ikke fri seg fra en beklemmen-

de følelse av at søilen kommer en menneskealder for sent. Før 1905 var Eidsvoll en realitet i norsk politikk, nu er den et ærefullt historisk faktum. Og det nye syn på Norges historie skyver krigsbedriftene i bakgrunnen. Det avgjørende i landets saga er ikke vikingetog og grensekrig, men den seige og uavbrutte kamp mot naturen — et litet folks kamp for å underlegge sig et veldig rike og bringe det under materielle og åndelig kultur. Som symbol blir derfor Eidsvoldssøilen noget av en antikvititet alt i det år den reises — la oss håpe at den som kunstverk blir så imponerende at den slår alle innvendinger av marken».

I denne forbindelse citeres et vers av Bjørnsons «skålsang for Eidsvoldsmennene» fra 1864, hvorefter han utbryter: «Tenk om professor Rasmussen hadde bygget sin søile på dette fredelige historiesyn — fra 1864!»

Jeg skal i samme forbindelse få lov til å citere nogen forglemte vers av den samme dikter fra det samme tidsrum — nemlig disse:

*Dette landet Harald berget,
med sin kjemperad,
dette landet Haakon verget,
medens Øivind kvad.
Olav på det landet malte,
korset med sitt blod,
fra det høie Sverre talte,
Roma midt imot.*

*Bønder sine økser brynte,
hvor en hær drog frem.
Tordenskjold langs kysten
lynte,
så lystes hjem.*

*Kvinner selv stod op og
strede,
som de vare menn,
andre kunde bare grede,
men det kom igjen.*

*Hårde tider har vi døiet,
blev tilsist forstødt,
men i verste nød blånet,
frihet blev oss født,
det gav faderkraft å bære
hungersnød og krig,
det gav døden selv sin ære,
og det gav forlik.*

*Norske mann i hus og hytte,
takk din store Gud,
landet vilde han beskytte,
skjønt det mørkt så ut.
Alt hva fedrene har kjempet,
mødrene har gredd,
har den Herre stille lempet,
så vi vant vår rett.*

*Ja, vi elsker dette landet,
som det stiger frem,
furet, værbitt, over vannet,*

*med de tusen hjem!
Og som fedres kamp har
hevet,
det fra nød til seier,
også vi når det blir krevet,
for dets fred slår leir.*

Disse geniale linjer inneholder i store trekk det «historiesyn» hvorpå min søile er bygget og som jeg mener er i pakt med den ånd som skapte Eidsvoll og 1905 — ja — som jeg også mener er livsnerven i vårt folk den dag i dag.

Det hundreårige frigjøringsverk som begynte på Eidsvoll og blev fullbrakt i 1905 kan jeg derfor ikke bare se som et isolert og avsluttet historisk faktum, men som et levende ledd i utviklingen — som en realitet.

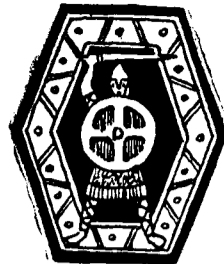
Professor Edv. Bull der som bekjent ikke var uten sans for realiteter og som vel må sies å være det «nye historiesyns» egentlige opphav, ønsket spesielt å få et bilde av Eidsvoldssøilen som symbol på omslaget av sitt verk «Det norske folks liv og historie» — og han var da nøie ajour med den plan jeg fulgte for de historiske motiver.

For den virkelige historiker vet at det ene lodes av det annet og at alt har en levende sammenheng — like som psykologen erkjenner at alle begivenheter i et menneskeliv bidrar til å forme individet og gi det dets ansikt. Det nasjonale er stammens røtter og det er røttens dybde som avgjør hvordan grenene skal spredde og leve under verdens himmel.

Det historiesyn som nu vinner terreng og som skyver de politiske begivenheter (krigsbegivenhetene) tilside, kan ikke sies å være noget nytt, — dets fortjeneste er vel nærmest at det trekker en forsømt side av vår historieforskning frem i dagen: — folkets seige kamp for å underlegge seg landet materielt. Men arbeidet med å erobre landet materielt er jo nettop avhengig av de arbeidsforhold som de politiske begivenheter (også krigsbegivenhetene) skaper.

Eidsvoldssøilen er tenkt som en konsentrert plastisk fremstilling av Rikshistorien og dens plan er i korte trekk å gi et bilde av Rikets utvikling såvel åndelig som materielt i krig og i fred fra Hafrsfjord til Eidsvoll.

Dette ble altså skrevet i 1934. Hvem av de to hadde det riktige syn den gangen? I dag tenker de sikkert likt.

Kjære Krigskamerater

Kamerater fra «Den norske Legion» og kamerater fra Pr.gred. Reg. Norge». Kampfeller fra de kroatisk fjell fra Leningrad og Narwafrenten fra dødsringen i Oranjenbaumskogen og til slutt de siste flankeforsvarere på Kurlandfronten. Jeg vil møte deg igjen her i vår frontkjemperspalte.

Du er trett, trett av krig og hard fred, den hardeste kamp måtte du kjempe alene. Det var jo så såre greit og enkelt den gang, vi i fellesskap kjempet, vi viste hvor fienden var, vi viste hvilken våpen han føre opp mot oss og vi viste hvilke våpen vi skulle bruke i angrep som i forsvar.

Senere har alt vært annerledes. Vi har i mellomtiden opplevet heksebrenningens tid. Noe nytt for deg og meg. Jeg følte det som den lille Olemann som hadde gått seg vill langt, langt inn i den dype skogen, hvor troll og nisser regjerte og hvor ulver glefset.

Nei lå meg ikke skrive eventyr, men i steden bruke store menns ord: «Det har har stort sett gått bra». Ja her må vi være enig, vi som slapp noenlunde uskadd ut av uniformen og i dag med livsglede går til vårt arbeide.

Vi er fri for bitterhet og hos oss er der bare en tanke uten tanke på simpel hevn, og det er å ta fatt på ny og det gjør vi alle som en. Vi gjør vår plikt!

Omstillingen fra aktivt frontsvin frem til nevenyttig sivilist, har vi greid selv. Der har vi ingen å takke for hjelpen og resultatene tyder på at vi har greid omstillingen på en måte som kan være til mønster for andre. Det var kanskje en fordel at vi ikke ble bæret på gullstol over grensen hjem til gamle mor Norge ved krigens slutt.

Det er ikke min mening å spre ros og ris i vår kostbare spalteplass. Jeg grep til pennen for å rope et «achtung» til mine kamerater. Tiden er inne til å danne vår organisasjon, det kreves en ny «støttropp» en støttropp ikke mot fiender, for fiender har vi ikke, ikke med kulesprøyter som våpen for det er vi ferdig med, nei nu kreves en støttropp til reisning av vår organisasjon som skal føre oss sammen igjen.

Jeg har tatt mitt stand-

punkt og vil støtte et slikt arbeide med all ledig kraft. Jeg vet at vi får store problemer å kjempe med.

Som det tidligere er skrevet i denne spalte trenges det forslag fra flest mulige av oss og her er mitt. Send du også ditt.

En organisasjon som ikke befatter seg med politisk arbeide, men gir ly for alle meninger.

Organisasjonens virksomhet må i første rekke gå ut på å samle alle krefter blandt oss så vi i fellesskap kan gå inn for de to oppgaver som jeg mener er viktigst, disse:

1. Organisasjonen må snart og med full kraft gå inn for løsning av de økonomiske problemer for de etterlatte etter våre kamerater som falt.
2. Organisasjonen må få kontakt med våre kamerater som i dag famler om i mørket med glassøyne, amputerte armer og ben, mange av dem trenger din og min hjelp.

Hermed er det ikke min mening å oppfordre noen til å tømme sin slunkne lommebok. Det monner ikke. Men er vi samlet i en sterk organisasjon, så skal vi greie den saken, våre skadelidde har krav på en erstatning men bare gjennom et samlet krav kan de regne med å få den.

Nå har det vært spørsmål om hva vi bør kalle en slik organisasjon og eksempler til sammenligning har vært nevnt, som «Griniklubben» «Det runde bord» osv. Sikkert at forveskling kan unngås.

Navn som «frontkjemperforbund» er bra men jeg vil likevel stemme mot et slikt forslag. Navnet er så fint at det bør få så ledig, vi må ikke glemme at det var flere enn av oss av nordmenn som gikk av huse og tok del i den annen verdenskrig.

Uten at jeg tenker på bunnfarven i det flagg som våre kamerater stupte under vil jeg forslå at vi kaller vår organisasjon «Det svarte bord» navnet er betegnende for de oppgaver som venter men som vi skal løse.

Det var det jeg hadde av forslag og nu venter vi på dine. Å tie er ikke alltid å samtykke.

Mange år er gått siden vi så hverandre sist, i mellomti-

Den nye Jordloven

En henvendelse til Landbruksdepartementet fra "Norsk Jord"

Oslo 28. april 1953
Til Det kgl. Landbruksdepartement

Hr. statsråd Rasmus Nordbø
OSLO.

Ad.: «Tilråding I» fra Jordlovkomiteen.

Av årets trontale fremgikk det at Regjeringen akter å fremkomme med proposisjon til Stortinget om ny jordlov. Norsk jord har hatt anledning til å studere «Innstilling I» og vi tillater oss hermed å legge vårt syn på denne sak frem for statsråden.

Som det vil være statsråden bekjent medvirket jordloven av 1928 til en oppdeling av landets jord. Den er derfor også blitt karakterisert som en *jordoppdelingslov*. I et land som Norge, hvor jorden på forhånd var så sterkt oppdelt måtte dette få skadelige følger. At det har vært en *samfunnsskadelig* utvikling synes alle nå å være enige om.

Når man så også tar i betraktning den negative virkning av loven, nemlig hva alt dette har kostet av undersøkelser, befaringer, møter, sakførsel m. v. og hvilken usikkerhet og uhygge lovens ekspropriasjonstrusel har skapt i bygdene, må man kunne være enige om at jordloven av 1928 aldri skulle ha sett dagens lys.

Det er her grunn til å nevne at det ikke manglet på opposisjon og advarsler dengang loven ble vedtatt.

Med Jordlovskomiteens utkast til ny jordlov søker man å reparere på de skadevirk-

den har stormen rasert de gravkors som vi spikret sammen som den siste hilsen til våre kamerater der ute. De kamerater som gav sitt liv for at du og jeg skulle få leve, uten deres innsats hadde vi måtte stupe. Vi kan aldri få takket dem for det, men det ville vel være en liten hvit «nellik» på deres grav, om vi kunne gjøre noe for deres etterlatte.

La oss gå inn for dette ved å danne en organisasjon som går inn for et slikt arbeide, en organisasjon som kan arbeide åpent. Vi har nemlig ikke

ninger som den gamle jordlov forårsaket. Man gjør imidlertid den katastrofale feil at man nu trekker skogen inn i en oppdelingsprosess, uten at man oppnår det som tilsiktes. I kap. V som handler om «skogen i samband med tilskiping av jordbruk» legger komiteen fram sitt syn på fordelene ved å skaffe skogløse jordbruk skog. De argumenter som brukes er imidlertid sterkt selvmotsigende og holder ikke for nærmere kritikk. Da dette avsnitt om skogen er avgjørende for om lovutkastet i det hele er brukbart som grunnlag for en ny jordlov, vil vi behandle dette avsnitt først.

Det forslag til jordlov som nu foreligger bygger på et noe annet syn enn loven av 1928. Det var den gang den såkalte «jordhunger» som skulle tilfredsstilles uten at det ble lagt vekt på å få i stand sevlstendige bruksenheter. I følge § 1 i det nye lovutkastet er det også nu «jordhungeren» som skal tilfredsstilles, men det sies nu at man fortrinnsvis skal lage så store bruk at de kan livnære en familie. I lovutkastets forarbeide sies det at et slikt bruk bør gi arbeide til 3 voksne personer *hele året*, husmoren ikke medregnet. Det er her skogen trekkes inn «i billedet», idet den skal danne arbeidsgrunnlaget i vinterhalvåret. Komiteens begrunnelse for dette holder imidlertid ikke for en saklig vurdering.

1. Idet komiteen bygger på noen svenske beregninger,

noe å skjule, ikke noe å skamme oss over, den betryggelse fikk jeg da jeg for en tid siden var en tur bak «jernteppet» og så litt nærmere på Norges «allierte», som vi er dømt for å ha kjempet mot, men et ord sier: Smak og behag.

Det var en som skrev her i spalten ganske nylig «Kjeden er akkurat så sterk som det svakeste ledd». Jeg er helt enig med deg.

Med hilsen

SS Rottf. Mans Christian
... i Flamenwerfer abt.

1. Bat. Reg. Norge.

antyder den at det vil trenges 240 — 320 dekar skog pr. familiebruk. Om man går ut fra at den ene av de tre personer blir opptatt med husdyrstell og annet forefallende gårdsarbeide om vinteren, så må der skaffes arbeide til 2 personer pluss trekraft. Det er da klart at det trengs betydelig større areal enn nevnt, sikkert det 3-4 dobbelte alt etter skogens kvalitet og beliggenhet. Idet vi viser til de beregninger som komiteens medlem Johan Ødegård kommer med på innstillingens side 25 og den konklusjon han trekker av dem, vil vi slå fast at et slikt skogpolitisk program er ugjennemførlig.

2. Komiteens *begrunnelse* for å skaffe skogløse bruk skog holder heller ikke for en nærmere vurdering. På side 21 sier således komiteen: «Når ein i eit konkret høve skal avgjøre om eit bruk skal få tillegg av skog for å skaffe fullt arbeid til dei som arbeider på bruket, må ein likevel sjå etter korleis tilgangen på arbeid er i distriktet. Dersom det er høve til skogsarbeid hos andre, vil ein brukar med ledig arbeidskraft i vinterhalvåret kanskje i mange høve sjå seg betre tjent med å ta slikt arbeid, fordi dette gir kontante inntekter straks. Dersom det er rikeleg tilgang på slikt arbeid er det kanskje mindre grunn til å gi bruket tillegg av skog for å skaffe arbeid. Slikt tillegg vil det særleg bli tale om der tilgangen på arbeid er liten eller ujamn».

Logikken i dette er ikke god å forstå. Når skogene i nabolaget eller i bygda ikke gir adgang for alle, så skal det plutselig kunne oppstå arbeidsmuligheter dersom man tar noe av skogen og lar den skifte eier. (Vi ser her bort fra sammenslåing av bruk). All erfaring viser det motsatte. For å betale kjøpesummen og også ofte av andre grunner, ser man stadig at slik tillagt skog blir utsatt for sterk hugst med det samme. Den jevne avvirking i slike skoger vil man ikke få og dermed er man arbeidsmessig like langt. Selv om man vedtar lovregler som hindrer den slags skogbehandling, vil man dog — som nevnt — ikke skape større arbeidsmuligheter om man fordeler på arealene.

3. På side 22 i innstillingen kommer forøvrig komite-

Statsmannskunst og forutseende utenriksledelse

Japan var fra og med 1941 til 1945 USA's dødelige fiende, som det for enhver pris var om å gjøre å ødelegge. Japan er fem år senere USA's eneste pålitelige allierte i Østen. —

USA utkjempet en stor krig for å frelse Kina fra Japan. Kina, som nå er frelst — truer fem år senere USA med krig.

Russland var under den 2. verdenskrig USA's allierte og fikk milliarder av dollars i Lend-Lease-hjelp

Fem år senere er Russland USA's fiende nummer 1 og truer med krig.

USA's allierte, England, forsøker å få det røde Kina med som medlem av FN.

England, som har diplomatisk forbindelse med Kina — slåss mot kinesiske styrker i Korea.

Det kostet USA 598 000 døde og sårede og milliarder av dollars å slå ned Tyskland.

Fem år senere ønsker USA å oppruste Tyskland og gjøre dette land til sin allierte.

Det kommunistiske Jugoslavia gjorde seg for fem år siden bemerket ved å skyte ned amerikansk fly.

Titos Jugoslavia mottar i dag amerikansk hjelp og ber om mere.

en selv med en argumentering som slår bena under dette med jevn bskjeftigelse, nemlig følgende:

«Ein vil og nemne at skog i samband med jordbruk har ikkje lite å bety, som ein reserve for eigaren som han kan ta til når han treng kapital til særlege tiltak t.d. byggearbeid. Ved å la vera å ta ut tilveksten gjennom fleire år kan eigaren av eit slikt bruk legge opp eit reservefond som kan vera godt å ha, og kanskje i eit knipetak kan redda garden for eigaren og slekta».

Her gis det anvisning på periodisk hugst! Hvor blir det så av den jevne, årlige arbeidsbeskjeftigelse?

Som et ytterligere eksempel på komiteens selvmotsigelsar skal vi nevne at den går inn for fellesskoger. — Hvordan kan det da bli mulig å legge opp et «reservefond» som skal kunne tas ut av den av «sameierne» som er kommet i et knipetak eller skal bygge?

4. På side 23 forlater forøvrig komiteen prinsippet om at det bare er jordbru-

kerne som skal skaffes skog, ut fra arbeidsmessige forhold. Der sies det: «Fleirtalet i komiteen er likevel klar over at det i ein viss mon er behov for skog som kan skaffe byggevirke og brennsel til skoglause folk i bygdene, serleg til bustadsbruk og støttebruk, som komiteen meiner at ein ikkje bør legge skog til. Komiteen gjør derfor framlegg om reglar som gir stat og kommune høve til å oreigne skog når almene omsyn talar for det. Komiteen tenker her m. a. på omsynet til tilgang på byggevirke og ved til bruk som ikkje har skog».

Dette er uforståelig tale. Man går åpenbart ut fra at de nuværende eiere av skogen nekter å selge tømmer og ved til folk i bygdene. Dersom imidlertid skogens virkesproduksjon er tilstrekkelig, vil det selvsagt være nok å få kjøpt i det fri marked. Det blir ikke mere tilgang på tømmer og ved man omkalfatrer eiendomsforholdene.

(Forts.)

Leserbrev . . .

(Forts. fra side 3)

Les artikkelen om «Stalin» i nr. 14 på side 3. Er ikke dette lødig stoff og opplysende for uvitende?

T. Ruud.

Kjære Hans Nielsen Herstad!

Må jeg få lov å takke Dem av mitt fulle og hele hjerte for Deres artikkel i nr. 13: «Personlig vurdering».

En meg nærstående person skrev til meg: «Jeg ser frem til den dagen du ikke lenger leser Folk og Land, da er du på riktig vei, innse at du har tatt feil, innse at det hele er over og bør glemmes, innse at det bør glemmes, innse at det ikke er blitt annet enn fandenskap for deg og dine på grunn av dette. Du er for feig til å innrømme noe som helst. Jeg skammer meg over at Du er så blind».

Jeg er enig med deg, kjære H. N. H. Her har vi just beviset for, hvor lite ungdommen tenker og hvor den mangler æresfølelse. Denne min håpfulle slektning har jeg — tross 6 års henvisning til offentlig forsorg, påkostet et helt års opphold på spesialskole til mangfoldige tusen kroner, ved realisasjon av gjenværende verdier og ved lån.

Din artikkel var en broderhånd rakt meg i samme time jeg trengte den mest. Jeg har aldri vært i tvil om hva som for MEG har vært den riktige vei. Den faller heldigvis sammen med — det får vi vel håpe og tro — de fles-tes.

La meg benytte anledningen til å hilse Deg O. Fr. O. for ditt lille innlegg om kunstsilkefabrikken i samme nummer. Jeg har hatt den ære og glede å lære Arne Bergsvik og hans sjarmerende frue personlig å kjenne. Jeg elsker dem begge! Dengang da mørkemennene prøvet å stoppe min livsviktige bedrift ved å nekte meg tråd, skrev jeg til A. B. som dengang var meg ukjent. Er det nødvendig å si at han reagerte momentant!? Da jeg dengang åpnet den rommelige pakken, satt jeg bokstavelig talt og glante i lufta i minutter! Er det feigt av meg å si, at tårene trillet? Takk igjen, kjære A. B. Jeg sier med «Det Beste»: «Den mannen glemmer jeg aldri».

H. H.

SKRIV OM SANNHETEN!

Under denne overskrift er en K. ute med et innlegg som jeg for en vesentlig del er enig i. Noen hver har sikkert atskillig på disse såkalte gode nordmenn under krigen. Jeg husker en sikkerhetspolitistef jeg satt sammen med. Han sa en gang under en avhøring: «Det var de såkalte gode nordmenn i dag, som anmeldte og lot oss foreta arrestasjonene, og medlemmene av NS gjorde allt de kunne for å få disse stakkarerene ut igjen». Vedkommende ble ikke dratt frem i retten. Hans sak ble henlagt og han ble hjemsendt som en meget pen og pyntelig tysker og politimann.

Nei, herr K., jeg tror ikke det ville gavne noe å offentliggjøre noe om disse karene. Det vil tvert om bare gjøre ondt verre. Psykologisk er slikt noe helt forkastelig. — Nei, skriv det du har på hjertet ned med gjenpart og bruk din viden til egen og felles interesse. Ingen er så tykkhudet at han eller hun ikke gjør hva det skal være for å slippe offentliggjørelse. Ta ikke noe hensyn. Det har ved Gud ikke disse såkalte nordmenn med «gode» foran, gjort.

Man skriver og snakker så ofte om hvor dumt den og den statsmann har stelt det for sitt eget land og andre land. Det er rent tøvprat. En statsmann har like godt vett som du og jeg — sikkert enda mere — tross man ingenting tør forsverge, når man har sett våre egne i virksomhet, men disse statsmenn har måttet lystre sterkere makters ordre enten de har villet det eller ikke. De overstatlige har hatt et eller annet på dem, og i det rette øyeblikk eller like foran den rette sak har de så fått sitt ultimatum — enten eller. Og det har blitt slik som disse har villet. Det er sannheten.

Men riktig. Skriv ned alt om disse og mest mulig av de gode gjerninger du øvet til nordmenns beste, for de som er kommet frem i rettspapirene har muligens tendens til «å komme bort». — Det må ikke finnes noen bevis på at vi kunne være gode. Vi var bare onde i alle måter. «Vi måtte da vite» og så lette de over alt etter støvlignende ting og idiotiske påstander, som ble slått stort opp — men smuldret hen.

A.

Tidene forandres

Rommels stabssjef ved engelske militæranlegg

General Hans Speidel, som var Rommels stabssjef — er tysk representant i det europeiske forsvarsfellesskap, og i denne egenskap har han sammen med ca. 160 representanter fra andre vestlige

land besøkt engelske militæranlegg. Dette har foranlediget et heftig angrep fra arbeiderpartiet rettet mot mr. Churchill, som tillot et slikt besøk. Churchill på sin side svarte med å beskyldte arbei-

Tysklands «overfall» på Norge

Forskjellen på norsk og tysk historieoppfatning drøftes på lærerhold

I dagspressen kunne man for et par uker siden lese følgende melding:

Et par dagers forhandlinger i Oslo mellom professor dr. Georg Eckert fra Braunschweig og de norske lærerorganisasjoners komité til gransking av lærebøker utenom Norden er nettopp avsluttet. Resultatene av en gjensidig gransking av en rekke norske og tyske historielærebøker ble utvekslet og drøftet på møtet. Særlig inngående diskuterte man fremstillin-

gen av den aller nyeste tids historie i begge lands lærebøker.

Man ble bl. a. enig om at norske lærebøker burde fremheve Weimarrepublikkens innsats og nevne at det også fantes en tysk motstandsbevegelse i Hitler-tiden. De tyske bøker burde på sin side gjøre det klart at den norske regjering førte en oppriktig nøytralitetspolitikk under den 2. verdenskrig inntil selve stormaktspolitikken rev Norge med i krigen. I de tys-

ke bøker burde det også nevnes at Norge fortsatte krigen etterat kampen her i landet var slutt, og det burde ikke legges skjul på de tyske terrorpregede nazifiseringsforsøk i Norge.

Fra norsk side deltok i møtet rektor Haakon Vigander, formann, lærerinne Aslaug Hjelde, rektor Haakon Holmboe, lærerinne Berit Iversen, lektor A. St. Langeland, cand. filol. Magne Skodvin, overlærer Bernhard Stokke og skoleinspektør Henrik Sødal.

I anledning denne melding har vi mottatt følgende innlegg:

Tampen brenner!

Jeg henviser til en meddelelse fra De norske lærerorganisasjoners komité til gransking av lærebøker utenom Norden, om forhandlinger med professor dr. Georg Eckert fra Braunschweig.

Nu henstiller man til de tyske lærebokforfattere, at de burde fremheve «at den norske regjering førte en oppriktig nøytralitetspolitikk under den 2. verdenskrig inntil selve stormaktspolitikken rev Norge med i krigen. Og at der også bør nevnes i de tyske lærebøker, at Norge fortsatte krigen etterat kampen her i landet var slutt».

Det tyske overfall på Norge faller altså nu bort i de norske lærebøker. Man vil med andre ord ikke lenger

derpartiet for å holde det gamle hat mot tyskerne vedlike og han slynget ut over underhuset: *Det er en skam å søke enn billig popularitet på denne måte. Hvis man skulle følge arbeiderpartiets linje, ville det ikke være mulig å skape fred mellom disse to grener av nasjonenes framtid.*

Så langt er den gamle erfarne politiker kommet. Han vet at Europa er i fare og tar konsekvensene av det. Det har forøvrig også den norske utenriksminister gjort under sitt besøk i Bonn. Han vil ha forsvarsfellesskap og mere til med tyskerne, men for å benolde en av de visne blomster i knappullet så vil han ikke ha tyske turister til landet!

fastholde at det var Quisling som fikk Hitler til å overfalle Norge. Det er et tegn på at Tyskland atter kommer til krefter, at Norge nu må avfinne seg med at det ikke alene kan dikte historie som passer makthaverne.

Da kapitulasjonsdokumentet er vel kjent og inneholder en bestemmelse om, at Norge ikke skal gripe til våpen så lenge stormaktskrigen pågår, så tror jeg neppe at man kan pådytte Tyskland løggen om at Norges krig fortsatte. Frivillige i utlandet hadde selv sagt den samme rett som våre folk til å melde seg. Det var dette som ble gjort. Norge fortsatte ingen krig. Det er tvertimot og ugjendrivelig fastslått, at da Frankrike ble okkupert, så fortsatte England krigen ALENE. Ingen historiker vil kunne påstå det motsatte.

Det forhandles nu altså om å skape «bløte overganger» så at de grove historieforfalskninger ikke skal komme for tydelig frem nu. *Det kunne få de mest uhyggelige virkninger for de menn som iscenesatte «rettsoppjøret», bygget på den løgn at vi tok parti for overfallsmannen. — Det var de andre som tok parti for fienden.* Vrøvlet om Norges fortsatte krig på angriperens side, kan ikke tjene til å forandre bildet.

Stortinget er nu forpliktet til å ta hele «rettsoppjøret» for seg. Der er dømt i titusenvis med landsmenn på falske premisser. Disse dommer kan ikke lenger opprettholdes. Dommerne kan ha vært i god tro, da de påstod «at vi måtte ha forstått», men i dag ville de ikke kunne påstå dette. Det nytter så lite for de ansvarlige nu bare å tie og forlange stillhet om justis-

Nye toner?

Under et par dagers sammenkomst har professor Georg Eckert fra Braunschweig i Tyskland og de norske lærerorganisasjoners komité drøftet hvordan man til fremme av gjensidig forståelse skulle forme de to lands historiebøker — spesielt med henblikk på lærebøkene om den nyeste tids historie.

Det ble enighet om at man i Norge skulle framheve Weimarrepublikkens innsats og motstandsbevegelsen mot Hitler. Til gjengjeld skulle man i tyske lærebøker «gjøre det klart at den norske regjering førte en oppriktig nøytralitetspolitikk under den 2. verdenskrig, inntil selve stormaktspolitikken rev Norge med i krigen».

Det om regjeringens nøytralitet virker ikke særlig tilforlatelig for dem som kjenner litt nærmere til saker og ting. Ulike bedre låter det imidlertid at det var «selve stormaktspolitikken som rev Norge med i krigen». Den set-

mordene. Nei der vil fortsatt bli storm, og den vil øke på seg ettersom sannheten kommer for en dag.

Vi justisofere krever vår rett og vi skal få den, uansett hva den lille klikk av svikere har tenkt seg. De døde kan man ikke vekke, men deres enker kan man sørge for. Vi som lever skal og vil få oppreisning av det folk som dere førte bak lyset, for å redde dere selv. På tross av ordensregnet etter krigen stiger nu stanken mot sky, det virket bare kortvarig som parfyme på en mødding.

H. F. K.

Fransk Bakindia og «kammerat Van»

En dag i 1946 hadde en fransk offiser i Hanoi lagt en bok fra seg på disken. En liten blid, rundfjaset indokineser tittet på boken og spurte høflig:

«Kan jeg få låne den?»

«Når jeg er ferdig med den selv så», sa franskmannen.

Titelen på boken var: «Krig i fiendens rygg».

Det er denne lille uanselige mann *Giap* som er sjef for de styrker som i dag presser franskmennene så hårdt i Indo-Kina, sier «Time». Tidligere var det den magre «fanatiske 60-årige Ho-Chi Mink som var leder, men franskmennene tror at han er død.

Giap kan allerede se tilbake på betydelige resultater, som «opprørsleder» etter fransk oppfatning, men som «frihetshelt» hvis den nøytrale iaktager skal få si sin mening. Som sjef for 100 000 regulære kommunistisoldater og 200 000 Vieth Minh partisaner har han i de siste 6 års krig bunnset en fransk hær på 200 000 mann hvite og innfotte og kostet Frankrike 6 milliarder dollars, mens USA har måttet punge ut med 2 milliarder dollars i militær hjelp.

General Giap er en spinkel liten mann i 40 års alderen. Hele hans familie skal ha mistet livet under uavhengighetskampene. Som 18-åring ble han av franskmennene puttet i fengsel noen måneder og fikk etterpå tillatelse til å studere ved det franske akademi i Hanoi hvor han tok

ningen er i et hvert fall i og for seg ikke løgnaktig. Det burde bare stått at den som var eksponenten for denne stormaktspolitikken var — Stor-Britannia, godt støttet av Frankrike!

Når så atpåtill utenriksminister Lange under sitt nylige besøk hos den vest-tyske regjering også snakker om at det var stormaktspolitikken som gjorde Norge til krigsdeltager, synes det å kunne skimtes en sceneforandring.

Før var det aldri snakk om annet enn «det tyske overfall på Norge». Begynner det virkelig så'n småningom å bli et lysere drag i jøssing-mentaliteten? Selv om de ord som ennå brukes er vake, er det tydelig at «det tyske overfall» ikke er så grunnfestet lenger. Tvilen er i demring, og at DEN er berettiget, kan det ikke rå stor meningsforskjell om.

H. G.

«Menneskers liv og død er uten betydning»

Av ***

doktorgraden i politisk økonomi. En lærer erindrer ham som «lidenskapelig og sentimental». På en eller annen måte fikk han også kjennskap til marxismen.

Under siste verdenskrig ble han Ho-Chi Minh's høyre hånd og levde under navn av «kamerat Van» den kommunistiske undergrunnskrig mot japanerne — som hadde besatt landet — og mot franskmennene. Franskmennene arresterte hans hustru, dømte henne til 15 års straffarbeide og kastet henne i fengsel hvor hun døde. Da Giap i 1944 førte sine tropper inn i Dinh Cadalen og uten nåde og barmhjertighet likviderte offentlige funksjonærer og rike jordeiere viste han i praksis at han mener det alvorlig med dette sitt munnhell: «Hvert minutt dør det rundt om på jorden 100 000 menn.

Menneskers liv og død er uten betydning.

Franske offiserer sier at Giaps militære dyktighet skyldes hårdt arbeide og stadig studie av geografi og historie. Guerilla-krigen har han lært av Ho Chi Mink, likesom han har fått mange impulser ved lesningen av boken «Visdommens 7 søiler», forfattet av ørkenhelten T. E. Lawrence.

Da franskmennene var ledet av avdøde marskalk de Latre de Tassigny våget Giap seg ut i åpen mark og ble slått i to slag. Hans tropper kunne ikke stå seg imot det franske artilleri og de amerikanske napalm-bomber med brennende olje som de franske flyvert sendte ned over Giaps krigere. Så siden har Giap holdt seg til guerilla-krigen og terrorhandlinger i ryggen på den franske hær.

Franskmennene kan ikke ha det greitt, når Giap kan overfalle og fange 350 rekrutter som lå i leir ganske nær franskmennenes viktigste by Hanoi som ligger ved kysten. Giaps små gule krigere kryper og kravler overalt, med god støtte av befolkningen.

Det foreligger for få opplysninger om Indo-Kina til at vi her kan komme med noen bestemt mening om hvorledes krigen vil komme til å utvikle seg. Men man kan kanskje komme med en spådom om at Giap, klok av skade, vil innskrenke seg til jungelkrig, partisanaffærer i franskmennenes rygg og oppvigling av folkene i Thailand og Burma. —

Det er ikke uten grunn at ikke bare Frankrike, men også England og USA er blitt nervøse. Et samlet Bakindia i flammer er ingen oppbyggelig fremtidsmulighet for disse makter, og heller ikke for FN. Men det er dette som er den store linje i Sovjets utenrikspolitikk.

Stor prisnedsettelse

R. Astrup Nielsen

Eventyret om «SOLBRIS»

300 sider. Rikt illustrert.

Tidligere pris kr. 23,—

Nå kr. 13.- innbundet

portofritt mot forskuddsbetaling. Mot postoppkrav pluss kr. 0,80.

Benytt den som gavebok til enhver anledning.

MARTINUSSENS FORLAG BERGEN

Observer!

Ny liste over bøker til supplering av forrige sendes mot 15 øre porto. «Solbrisboken» nedsatt pris!

HEURECA T/W
Maridalsv. 205 — Oslo.
Tlf. 38 06 08.

TANNLEGE MAAMOEN
Hanstengst. 2. Tlf. 44 36 99.

VEKKERUR

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING
Drammen.

Overrettssakfører

Ketil Harnoll

Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

Skrivemaskiner

Et mindre parti Rheinmetall Portable med koffert og 1 års garanti ankommet. Pris kun kr. 562,—. Avbetaling innrømmes.

SVERRE JACOBSEN
Hlseng.

FOLK og LAND

Vi tillater oss høfligst å henstille til avisens abonnenter og annonsører ved innbetaling av aviskontingenten — ved dekning av annonsekraav eller i tilfelle av oppgjør av økonomisk mellomværende av annen art å nytte postgironummer 164 50 eller også avisekspedisjonens adresse: Kierschows gt. 5, Oslo — Mølukka.

Likeledes ber vi om at nytteginger eller korrespondanse vedkommende avisens ekspedisjon adresseres direkte til avisekspedisjonens nevnte adresse: Kierschowsgt. 5, — Oslo.

Henvendelser til redaktøren personlig eller redaksjonelt stoff bes derimot adressert til redaksjonens postadresse: — Postboks 1407, Oslo.

Godhetsfullt husk å skrive tydelige navn og fullstendige postadresse. Husk også å angi på giro- eller postanvisningstallongens baksida hva pengeforsendelsen gjelder.

VÆRELSE

Fra 15. juni eller før trenger jeg et værelse. Kan noen hjelpe meg med det?

Bill. mrk. «Ordensmann» til bladets eksp.

NYSALTA TORSK i tønner innveiet netto 100 kilo leveres inklusiv emballasje meget rimelig, handlende kr. 145,— forbrukere kr. 160,00 inkl. tdr.

NYSALTA UER — leveres i tønner innveiet netto 90 kilo. Pris til handlende kr. 126,50, til forbrukere kr. 137,50.

NORSK ISTERILD — Kleppfisk m. m.

PRIMA BEINFRI TORSKEFILET — leveres i nye tønner innveiet netto 110 kilo for den lave pris av kr. 180,00 til handlende og kun kr. 200,00 til forbrukere. — Delikat vare — beinfri.

OTTO OTTESEN HAVNERAAS A/S
Telefon 1630. Telegr.adresse Havneraas, Kristiansund N.

Til abonnentene

Vær av den godhet ved melding om adresseforandring ikke bare å oppgi den nye adressen men også den tidligere. Vårt kartotek er ført etter poststedene, og det er derfor helt nødvendig å få oppgitt den post-adresse som skal utgå.

Vær også så elskverdig å hjelpe oss ved å angi nøyaktige post-adresser. Dessverre er det mange som bare anfører sitt gårdsnavn, men dette sier oss svært lite — så mange enslydende gårdsnavn som finnes rundt om i landet. Ekspedisjonen.

GÅRDSARBEIDER

får fast arbeide straks på tri velig gård 15 km fra Oslo. — Sertifikat ønskelig, men ingen betingelse.

E. AABY, Nesø hovedgård, Slepnden st.

Redaktør A. Olesens brosjyre

med riksfører Himmlers uttalelse om Tysklands avtale med den danske regjering om besettelsen av Danmark 9. april 1940 vil kunne fåes tilsendt ved å tilskrive redaktør A. Olesen Store gade 34, Aabenraa, Danmark. Brosjyrens kostende, kr. 1,50 pluss kr. 0,40 i porto, tilsammen kr. 1,90, kan medsendes bestillingen i norske frimerker til det tilsv. beløp.

Konstitusjonell nødrett . . .

(Forts. fra side 1)

At nødtilstand kan berettigede til handlinger som ellers ville være ulovlige har man lenge vært enig om, og de forskjellige rettssamfunn har da også gitt lover til vern for det nødtilte individ. Hos oss har vi straffelovens §§ 47 og 48 om nødtilstand og nødverge. Men nødretten er alene en unntakelsesrett for individene.

Begrepet har utviklet seg i de primitive menneskesamfunn og ble etterhvert anerkjent over alt som nødvendig til beskyttelse for den enkeltes liv og frihet så vel som hans øvrige i lov fastsatte livsviktige interesser.

I nød som truer liv, legeme, den kvinnelige bluferdighet, frihet eller gods (for å tale med vår gode gamle straffelov av 1842), har man nødrett for seg selv eller andre. Like så om man, hvis nødvendig for å avverge overhengende fare for eget eller andres liv eller helbred, gjør skade på andres gods.

Det er som man ser biologisk nød, som gir nødrett innen lovens grenser ikke nød i overført betydning, som f.eks. samvittighets- eller sjelenød.

Nødretten tilkommer heller ikke institusjoner eller organisasjoner, da de hverken har legeme eller helbred og ikke kan komme i biologisk nød.

På statsrettens gebet gjelder nødretten overhodet ikke. En regjering, et departement, et formannskap, et storting har ingen nødrett. De kan som sagt ikke lide nød i biologisk forstand. På samme måte har en politiker, en minister, en stortingspresident f. eks. ingen nødrett som sådan, men vel som privatmann.

Såvidt vites hadde ingen her hjemme hørt tale om konstitusjonell nødrett før professor Mikal Henriksen Lie i forbindelse med riksrettssaken mot statsminister Abraham Berge gjorde bruk av denne benevnelse.

Om begrepet den gang spilte noen rolle — Berge ble frifunnet — vet jeg ikke, men siden har man hørt det nevnt. Det har vel vært dem som mente det nyttig — for alle tilfelle skyld — å støtte opp under begrepet.

Professor Castberg har imidlertid i sin «Norges Statsforfatning» et avsnitt om konstitusjonell nødrett.

Fremstillingen virker på meg som et famlende, tvilende og nærmest timid forsøk på å skaffe dette begrep et lite bruhode i norsk statsrett.

Castberg begynner med å påstå at «en tilsynelatende

rettsstridig handling av et statsorgan — en handling som normalt skulle begrunne riksrettsansvar — kan unntakelsesvis være rettmessig og straffri etter prinsippene for konstitusjonell nødrett».

Men hva er det for noen prinsipper og hvor har de vært omhandlet?

Han fortsetter med å påstå at — «statsorganenes rett til under ekstraordinære omstendigheter å overskride de grenser, som under normale forhold gjelder for deres myndighet, er i praksis anerkjent i norsk statsrett».

Men hvor og når har en slik anerkjennelse funnet sted?

Professorens anførsel «at i virkeligheten kan ikke noe statsliv tenkes uten en slik adgang for statsorganene til under visse betingelser å varetta samfunnets interesser — kan na sin riktighet, for såvidt han mener handlinger som intet har med nødrett å gjøre.*) En slik adgang vil man anerkjenne av praktiske grunner selv om det ikke så ofte vil bli bruk for den, men den er ingen rett med derav følgende plikt til å handle.

Om den grenseoverskridende statsmakt ikke hadde handlet, men hadde forholdt seg passiv, hadde den da forbrutt seg og ville den da kunne gjøres ansvarlig for riksrett?

Jeg mener nei — og de eksempler Castberg påberoper som bevis for at en konstitusjonell nødrett er anerkjent i norsk praksis har visselig intet med nødrett å gjøre. De er rett og slett eksempler på negotiorum gestio**) på at en statsmakt kan komme til å opptre som negotiorum gestor for en annen statsmakt. Smlgn. N. L. 5—1—13.

Det var nettopp for å avskjære eventuelle entreprenante regjeringer fra (f. eks. under påskudd av nødtilstand) å gjøre inngrep i Stortingets lovgivningsmyndighet at grunnlovens § 17 ga kongen rett til — og en meget rommelig rett til — å gi provisoriske anordninger, når Stortinget ikke var samlet (og den gang var det kun samlet hvert 3. år). Og denne kongens rett ble ikke innskrenket til særdeles påtrente

*) smlgn. Code Civil § 1371 og Bürg. Gesetzb. § 677 flg.

**) Negotiorum Gestio kalte man i romerretten den uanmodete inngripen i en annens affærer, når den skjedde i god hensikt, altså den velvillige varetakelse av en annens tarv uten fullmakt.

gende tilfelle. — Retten var imidlertid og er tillike en plikt, hvis forsømmelse må antas å medføre riksrettsansvar.

Noe helt annet er det at regjeringen i en spesiell situasjon beslutter å opptre som negotiorum gestor for Stortinget.

I sin behandling av begrepet konstitusjonell nødrett gjør iøvrig professor Castberg atskillige innrømmelser.

Han antyder at en fornuftig fortolkning av grunnloven ville overflødiggjøre en konstitusjonell nødrett. Og han innrømmer «at grensene for denne nødrett er i høy grad flytende» og «at det kan ofte fremstille seg som uklart — hvor grensen går mellom på den ene side den berettigede overskridelse av vanlige myndighetsgrenser i en ekstraordinær situasjon og på den annen side den myndighetsoverskridelse, som må betraktes som forfatningsstridig». Han erkjenner at «grensen mellom det tillatte og det ikke tillatte er her flytende og vil uvegerlig bero i noen grad på den mere eller mindre subjektive vurdering av de motstridende

interesser», samt at «det er klart at selve anerkjennelsen av den konstitusjonelle nødrett innebærer en fare for misbruk» så vel som at «også grensen mellom overskridelse av den konstitusjonelle nødrett og en revolusjonær handling er flytende». —

Tiltross for disse sine meget alvorlige innvendinger mener Castberg allikevel «at det selvsagt ikke kan være berettiget å skyve hele dette rettsinstitutt ut av forfatningen».

Da dette «rettsinstitutt» (for meg står det som et urettsinstitutt etter min mening aldri har vært intatt i forfatningen, skulle det ikke kunne være tale om å skyve det ut av den. Men det er betegnende for tiden at man nå vil søke å innføre en slik nyskaping hos oss.

Utenfor grensene som grunnlovens § 17 har satt kan regjeringen ikke opptre som lovgiver. Og det hjelper ikke om et slikt regjeringsprodukt kaller seg provisorisk anordning.

Jurist.

(Fra Stavanger Aftenblad nr. 67, 20. mars 1953).

Systemet

(Forts. fra side 1)

tet dette niddingnavn på sin neste? Hvordan kunne makthaverne tape den minste fordring til velanstendighet, til rettferdighet? Å kalle sine søstre og brødre for landsvikere og få domstolene til å «dømme» imot Grunnlovens ord og ånd? Vi som under invasjonens åk, kun søkte å holde fast på plogstyret, og ikke flytte sete ifra kontorets arbeide for fremmed makt og vold. Vi som ikke flyktet fra land og plikt, — men nettopp værnet i ærens navn NORGE!

Og så blir vi dømt for «landssvik» og de andre til helter!

Er det ånden ifra øst, som har synkværvet makthaverne? Og det i den grad, at alt vi hadde vunnet i vår kultur igjennem et høyt nivå i dikt og prosa, malerkunst og musikk, vitenskap og moralsk høyde, taptes i samme stund krigens «seier var vunnet» og maktkilderne ifra London betrådte Norge.

Og vi «dømte» er fremdeles «landssvikere» og bærer, niddingnavnet. Signalendring ifra hat og til forståelse og anger har ingen fremgang og våre nøddrop stenger makthaverne vekk ifra den «frie presse» og dermed folket.

Og her er det vi «dømte» reflekterer, undrer oss i sorg og kummer, niddingsnavnet de førte over oss vil engang historiens rettferdighet flytte ifra oss «dømte» til dem som dømte, og som i dag — på 8. året, fremdeles følger den hatets linje makthaverne førte inn i Norge.

Vi har sviktet. Ja, i et har vi sviktet og vil i evighet svikte, det er systemet, den unorske ånd som kunne skape dette hat og rive istykker det som særmerket vårt lille land som et av de største i rettferdighet og fordragelighet. Det system som handlet imot Grunnlovens ord og bokstav og dermed skjendet landets ære innad og utad.

Et slikt system vil vi «dømte» alltid svikte.

Vi vil også svike og forakte den ånd som forleden viste seg i Stortinget, hvor flere svek sin egen underskrift på et dokument med ønske om at et nøytralt, utenlandsk vitenskaplig kollegium skulle granske «rettsoppjøret» — Norges største ulykke. En gjerning, som i all tydelighet viser systemets slapphet, — der ære og ansvar engang skapte karakterer! Som selve «rettsoppjøret» aldri hadde sett dagens lys om ikke det samme system, som fremdeles råder, hadde brutt fortids

Klem på lommeboka så skrikes det

Men ellers?

Den fra Henry Johansen-saken særdeles omdiskuterte Oslo-advokat, I. Sundfør, har nylig vært ute i Morgenbladet med et oppsett der han angriper bestemmelsene om verdiansettelse av fast eiendom ved tvangsavståing. Han avslutter oppsettet med følgende linjer:

...«Men en stat som i sin lovgivning ikke respekterer ånden og essensen i sin egen Grunnlov, men gjennom vold på verdiansettelser og grove fiksjoner opphøyer fantestrekker til rettsprinsipp, er ute på et farlig skråplan, idet den ikke har rett til å kreve borgernes respekt eller frivillige etterlevelse av lovene og heller ikke høyere moral i forholdet til det offentlige enn den som Staten selv betjener seg av».

Vel talt, advokat Sundfør! Men hvordan var det med Deres egen innstilling til «ånden og essensen» i Grunnloven i 1945? Dengang da myndighetene gjorde vold på verdiansettelsen av levende mennesker og opphøyde fantestrekker til rettsprinsipp!

Var De også den gang ute med en modig protest? Eller hva gjorde De?

Fru Kirsten Flagstad kunne kanskje svare Dem!

ære og ikke krenket Grunnlovens klare ord til beskyttelse for et lite mindretall.

Det er mulig at disse mine refleksjoner er strenge, brutale, men så lenge systemet blir ved med å krenke vår ære og rettferdighetsfølelse, er der ingen annen makt som stenger min penn eller tale enn den maktens kilde, som i dag er makthavernes eneste våpen.

FOLK og LAND

Utkommer hver lørdag i Oslo
Redaksjon: Postboks 1407, Oslo.
Telefon 55 76 56
Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5
Oslo — Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår.
I nøytrakt omslag kr. 30,— pr. år, kr. 15,— pr. halvår.
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år, kr. 10 pr. halvår.

Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år, kr. 12, pr. halvår.

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter over en spalte.

Løssalgpris: 40 øre.

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet A-S — Oslo